

ST·OLAV

K A T O L S K T I D S S K R I F T

NR. 15

90. ÅRGANG

19. AUGUST

1978

AV INNHOLDET:

PAUL VI IN MEMORIAM

S. 6

EINAR MOLLAND OG DEN KATOLSKE KIRKE

S. 2

JESUITTER I NORGE

S. 8

NESTE NUMMER KOMMER 2. SEPTEMBER 1978

Nederlaget er ikke det siste ord

Stortings-representant Lars Roar Langslet holdt årets Olsokforedrag under Olavsdagene i Trondheim. Her følger avslutningen av foredraget.

Arven fra Olav den hellige har spilt en umåtelig viktig rolle i vårt folks liv like til vår egen tid. Det fikk sitt siste monumentale uttrykk i at hele folket så det som en samlende oppgave å gjenreise Olavs egen domkirke her i Trondheim til fordums glans og herlighet. Norges selvstendighet var like- som ikke fullbyrdet før selve nasjonalhelligdommen stod der påny, som pant på at vi er et samlet og kristent folk. Båndene måtte knyttes igjen med Norges storhetstid, til ære også for ham som gjennom århundrer ble hedret som Norges evige konge.

Idag er det få som tør mane frem bildet av Hellig Olav som helt. Derimot er det på mote å kalle ham skurk. Tiden er kommet for kammertjenerne. Dem har det alltid vært mange av, men når et folk mister bevisstheten om sin historie, kan de råde grunnen alene.

Arven etter Hellig Olav ser vi ennå

mange spor av, men det er mest ytterverkene vi ser — og noen av dem begynner å revne.

Det var St. Olavs lov som presset et hedensk land til å akseptere og respektere hvert eneste menneskelivs verdighet og ukrenkelighet, uansett hvor lite og vergeløst det måtte være. Det har preget vår kultur, vår rettspleie, vårt mønster for medmenneskelig omsorg til denne dag. Men grunnlaget begynner å slå sprekker.

Nærheten mellom kirke og folk er fremdeles en realitet i norsk samfunns- liv, og den kristne arv er høyt aktet av de fleste. Men avkristningen setter tydelige spor også hos oss. Hvor lenge sameksistensen mellom kirke og stat kan vare, er det ingen gitt å si.

Jeg skal ikke ta opp de store spørsmål som slike refleksjoner leder til. Det ville kreve et nytt foredrag — og det kunne dessuten virke lite passende på en festdag som har så lange tradisjoner som religiøst og nasjonalt samlings- merke.

Men minnet om Olav den hellige kan bare holdes levende om det er livskraft i den kristne tro som han plantet inn i vårt land. Den er vår dyreste arv. Den sterke stilling den har hatt i folkets liv gjennom århundrene, fikk mange til å se på den som noe selvsagt og urokke- lig. Idag er den ikke lenger selvsagt.

Det ville være usant å skjule at vi igjen kan komme til å oppleve dager da Olav den helliges korsmerke blir mer et merke til splid enn til samling. Det er uenighet om hva slags forbilde han gav oss — men det var iallfall ikke et forbilde på døsighet. Man kan beskyldte ham for mangt — men iallfall ikke for at han fryktet å kjempe for det han mente var hellig og rett.

Det kan være at vi ennå trenger for- bilder for å kjempe uten frykt når en større sak krever det.

Avdøde professor Einar Molland var utvilsomt den fremste forkjemper for kontakt mellom kirkesamfunnene i etter- krigstidens Norge. Det økumeniske klima i Norge har aldri vært særlig mildt, og er det fremdeles ikke, men det som finnes av økumenisk dialog, også i dag, skyldes for en stor del hans utrettelige og alltid like entusiastiske innsatsvilje. Hans bortgang var derfor et stort tap for alle kristne her i landet, ikke minst for hans katolske venner. Hans forhold til den katolske kirke var gjennom hele livet preget av ekte vennskap, respekt og vilje til å forstå.

I mange år arbeidet han på en ny revidert utgave av sin *Katolsjesjonskunnskap* (Forlaget Land og Klippe, 2. reviderte utg. kom i 1961). Det ble ham særlig på hjertet å revidere kapitler om den katolske kirke da han på nært hold hadde opplevd 2. Vatikankonsil og var klar over den omveltning som dette innebar for vår kirke. Dette maktet han da også før sin død, og den nye utgaven med tittelen *Kristenhetens kirker og trossamfunn*, utkom på Gyldendal Norsk Forlag i 1976. «St. Olav» er dessverre litt sent ute med en omtale av denne viktige boken. Siden avsnittet om den katolske kirke kommer til å bli stående som en standardreferanse både for teologiske studenter, lærere i

Etter nederlaget på Stiklestad greide den dødsmerkede Tormod Kolbrunnarskald å slepe seg frem til en gård der han fikk sårene stelt. Før slaget hadde han sagt til kongen at han bare hadde et ønske, «å være i ditt bryst og for ditt åsyn, og ikke ville jeg leve etter deg.» Nå var kongen død, og Tormod merket at han selv kom til å følge etter. Her på gården treffer han en mann som sier han er så glad for at han var med i slaget blant dem som var best. Da er det Tormod svarer med noen av de fineste ord i sagaen: «Jeg var med dem som hadde det best».

Slik må kongen selv ha tatt nederlaget. Kanskje er det en visdom vi fremdeles trenger, at nederlaget ikke er det siste ord.

FRA BISPEDØMMET:

SØSTER KARIN DØD

Søster Karin Gullerud Johansen o.p. døde 4. august, 42 år gammel, og ble begravet 8. august, på Sankt Dominikus fest. Søster Karin var i flere år fast medarbeider i «Sankt Olav».

TEOLOGISK PRESTEMØTE

I dagene 21.—25. august er prestene i de tre norske bispedømmene invitert til et teologisk møte på Mariaholm ledet av den amerikanske jesuitten Paul Robbs. Det er første gang det tradisjonelle prestemøtet holdes på engelsk. 10 pres- ter fra de andre skandinaviske land er også invitert. Emnet er sjeleorg.

EINAR MOLLAND OG DEN KATOLSKE KIRKE

konfesjonskunnskap og alment interesserte i mange år fremover, forekommer det meg å være av betydning å komme med noen kritiske bemerkninger til dette avsnittet, som omfatter ca. 1/4 av hele boken.

La det være sagt med én gang: Å skrive en fremstilling av den katolske kirke og dens utvikling i tiden etter 2. Vatikan-konsil er en meget vanskelig, ja nesten umulig oppgave, selv for en katolsk teolog. Dette er da også årsaken til at så få samlede fremstillinger av den katolske kirke har sett dagens lys i løpet av det siste tiåret. En av dem som har forsøkt dette fra katolsk hold og stort sett med hell, er den svenske Catharina Broomé i sin bok *Katolicismen* (AWE/Gebers, Stockholm, 1975). Det er riktignok blitt skrevet et forholdsvis stort antall katekismer eller innføringer i den katolske tro med det siktepunkt å gi en innføring i katolsk dogmatikk i lys av 2. Vatikan-konsil, men samlede fremstillinger av hele den katolske kirkes tro og liv er det som sagt få av. Utviklingen etter konsilet har gått så fort og er så mangslungen at det er vanskelig for dem som står midt oppe i den å få tilstrekkelig avstand og perspektiv til å se de store linjene. I så måte er det kanskje lettere for en utenforstående, som Molland, å skrive en fremstilling av dagens katolske kirke. Denne tilsynelatende fordelen er imidlertid farlig fordi den ikke kan oppveie betydningen av en levende kontakt. Og her virker det som om det foreligger en svikt i Mollands fremstilling. Selv om all hans sympati lå hos de konsiliære og etterkonsiliære teologiske strømninger i kirken, virker det paradoksalt nok som om hans kjennskap til den forkonsiliære katolske kirke var adskillig bedre enn for den etterkonsiliære periodes vedkommende. Man fristes nesten til å si at hans fremstilling av den katolske kirke i utgaven av 1961 er mer fyldestgjørende for den forkonsiliære kirke enn hva tilfellet er med fremstillingen av den katolske kirke i utgaven av 1976.

Den største svakheten i hans fremstilling er at han ikke fullstendig har skrevet om igjen hele kapitlet om den katolske kirke. Hans fremgangsmåte har vært å ajourføre. Han har føyet til visse kapitler og ajourført andre, mens andre igjen er blitt

stående temmelig uforandret. Resultatet er ikke alltid godt. Eksempel: I kapitel 7, «Læren om mennesket og frelsen», er ikke ett ord forandret; det eneste som er gjort, er å føye til et avsluttende avsnitt på 13 linjer. Dette er ikke nok. Riktignok er fremstillingen av Tridentinums frelsesteologi interessant, og så vidt jeg kan se, korrekt, men ville det ikke være av interesse å vise hvordan man i vårt århundre forsøker å fremstille det samme emnet? Selv om den senskolastiske teologi i mange hundre år var toneangivende, betyr jo nettopp 2. Vatikan-konsil et forsøk på å fremstille troen i et annet språk og på en måte som kan være forståelig for mennesker i dag. I det hele tatt ser det ut til å være vanskelig for lutherske teologer å oppfatte at katolsk dogmatikk ikke er uoppløselig bundet til én teologi som skulle være gyldig overalt og til alle tider, men at nettopp det katolske tradisjonsbegrep innebærer en sta-

dig fornyet fremstilling av troen. De teologiske uttrykksformer forandres for at selve trosinnholdet skal bevares intakt.

Et annet eksempel: Kapittel 8 om sak-
(forts. neste s.)

REDAKSJONELT:

Lærebøker

Siden Daniel Haakonsen i 1950 utga sin «Den katolske kirke i norske skolebøker», har forlagene stort sett forsøkt å fremstille den katolske tro på hederlig måte i bøker beregnet på barn og unge. Mange studenter har avdødt Einar Mollands «Konfesjonskunnskap» som lærebok. Denne er også bibliotekenes beste oppslagsbok om de kristne konfesjoner. I 1976 kom en ny utgave av boken, hvor forfatteren bl.a. har omarbeidet kapitlet om den katolske kirke. Han er den eneste her i landet som har påtatt seg å skrive en samlet fremstilling av Den katolske kirke etter Vatikan II, og med sin innsikt i vår tradisjon og sin sympati for vår kirke, var han vel plassert for å gjøre det. Boken er aldri blitt anmeldt i «Sankt Olav», og i dette nummer vurderes den av f. Per Bjørn Halvorsen. Tross forfatterens kompetanse, mener anmelderen at fremstillingen av vår kirke og dens tro ikke er tilstrekkelig fornyet. Måtte studentene som gir seg i kast med boken ta seg dette ad notam.

ramentene er også stort sett uforandret, bare med de aller mest nødvendige ajourføringer. Om det er ett felt innen katolsk teologi som har utviklet seg i løpet av dette hundreåret, må det jo nettopp være sakramentsteologien. Det merker man lite av i dette kapitlet. Man merker det imidlertid i kapitel 10 om gudstjenestelivet (hvorfor i det hele tatt ha to forskjellige kapitler?), og dersom man sammenligner fremstillingen av messen i kapitel 8 og kapitel 10, blir kontrasten ganske slående. I det hele tatt er ikke justeringen av de nye avsnittene i forhold til de gamle alltid helt god. Et annet eksempel på dette: Allerede i kapitlets første linje heter det: «Den (dvs. den katolske kirke) gjør krav på å være den ene sanne, universelle kirke». At dette ikke er så eksklusivt ment som det lyder, må vi gå 81 sider lenger ut i kapitlet for å vite.

Rent generelt blir man slått av hvor lite Molland egentlig har funnet det nødvendig å revidere. Kapittel etter kapittel er blitt stående uforandret fra utgaven av 1961. At f.eks. forandringene i ordenslivet skulle være så lite påfallende at de ikke er blitt registrert, må nødvendigvis vekke forundring hos dem som lever innenfor det.

Så en del småpirk: At kirkeretten fremstilles som grunnlaget for den katolske kirke, uten at et ord blir nevnt om det sakramentale aspektet, virker temmelig spesielt, og når i tillegg den samme kirkeretten kvalifiseres som «guddommelig» (side 51), er det egnet til å fremkalle et aldri så lite smil, selv hos meget alvorlige og meget romerske teologer. — At det har funnes ekstreme papalister som har betraktet enhver læreuttalelse av paven som ufeilbar (side 65), er innenfor det muliges rekkevidde, men at det er en rase som skulle ha overlevd frem til våre dager, må sterkt betviles. — En setting er direkte forargelig. Å si: «I den katolske dogmatikk og i katolsk tenkemåte inngår det bibelske tankegods, men forstått ut fra senere tiders forutsetninger som for en stor del er av filosofisk art» (side 81), virker direkte sjikanerende. Kategorisk å avvise en slik påstand er selvsagt umulig, men det må være tillatt å minne om at den historiske bibelkritikk tross alt er en moderne landevinning som tidligere tiders kristne ikke kan bebreides for ikke å ha kjent til.

Nå har jeg med vilje bare trukket frem de sidene av Mollands fremstilling som etter min mening stiller seg åpne for kritikk. Dette betyr selvsagt ikke at det ikke finnes mange positive ting å si. Oversikten over bibelforskningen, som også var med i utgaven av 1961, er ajourført og god. Kapittel 3 om klerus og legfolk er bra, og det samme må sies om kapittel 10 om

HALLVARD RIEBER-MOHN, O.P.:

UGRESSET

En preken mot

(Tekstene er: Romerbrevet 8, 26—27; Matteusevangeliet 13, 24—30).

Liknelsen om ugresset i åkeren har fått mange tolkninger — én av dem er i hvert fall gal: Det er den altfor enkle forestilling at vi selv, og så de hvis kristenliv vi kan godta, er hveten, mens de andre — det er ugresset. Det hender faktisk både privat og offentlig at kristne mennesker, som går til det samme alterbord og synger den samme trosbekjennelse, ekskluderer hverandre fra Guds rike ved navns nevning.

Dog noen som ikke sier det eller skriver det, tenker denslags i sitt stille sinn: skal *han* være kristen? Og *hun* regner seg som katolikk!

Mennesker som forarger oss i kirken liv, ved sin livsførsel eller ved sine meninger, fører oss så lett til tjenernes reaksjon i liknelsen: Man går til husbonden — noen tror visst at det er biskopen eller paven! — og vil ha en utrensning. Der får de ikke så lett medhold — og godt er det. For med all sin betrodde myndighet, sitt faktiske le-

gudstjenestelivet. I sine kirkehistoriske excursus viser Molland sin fremragende fagkunnskaper, og disse er alltid interessante. Innledningen til kapittel 6 om læresystemet er meget god, og bør mediteres over. Det er bare å beklage at Molland selv ikke helt makter å gjennomføre konsekvent den sondering mellom dogme og teologi som han her så utmerket skisserer opp. Her er litt for meget av høyst tidsbestemt teologi opphøyet til den katolske lære om forskjellige ting. Men som jeg sa innledningsvis: Den oppgave å

lage en fyldestgjørende fremstilling av den katolske kirke i dag er uhyre vanskelig. Molland har gjort et ærlig forsøk, og det er ingen skamplutt på hans ettermæle at han ikke helt lykkes i en oppgave som mang en katolsk teolog ville ha rygget tilbake for.

Einar Molland,
Kristenhetens kirker og tros-
samfunn
Gyldendal Norsk Forlag,
Oslo 1976. 424 s.

LITURGISK KALENDER

AUGUST:

20. 20. alm. søndag. Jesaja 56, 1. 6—7. Rom. 11, 13—15. 29—28. Matteus 15, 21—28.
21. Pius X, pave. Ezekiel 24, 15—24. Matteus 19, 16—22.
22. Maria dronning. Jesaja 9, 2—4. 6—7. Lukas 1, 39—47.
23. Ferial, eller Rosa av Lima. Ezekiel 34, 1—11. Matteus 20, 1—16a.
24. BARTOLOMEUS, Apostel. Joh. Åp. 21, 9b—14. Joh. 1, 45—51.
25. Ferial, eller Ludvig. Ezekiel 37, 1—14. Matteus 22, 34—40.
26. Ferial. Ezekiel 43, 1—7a. Matteus 23, 1—12.
27. 21. alm. søndag. Jesaja 22, 19—23. Rom. 11, 33—36. Matteus 16, 13—20.
28. Augustin, kirkelærer. 1. Thess. 1, 1—5. 11b—12. Matteus 23, 13—22.
29. Johannes Døperens henrettelse. Jeremias 1, 17—19. Markus 6, 17—29.
30. Ferial. 2. Thess. 3, 6—10. 16—18. Matteus 23, 27—32.
31. Ferial. 1. Kor. 1, 1—9. Matteus 24, 42—51.

SEPTEMBER:

1. Ferial. 1. Kor. 1, 17—25. Matteus 25, 1—13.
2. Ferial. 1. Kor. 1, 26—31. Matteus 25, 14—30.
3. 22. alm. søndag. Jeremias 20, 7—9. Rom. 12, 1—2. Matteus 16, 21—27. ....
4. Ferial. 1. Kor. 2, 1—5. Lukas 4, 16—30.
5. Ferial. 1. Kor. 2, 10b—16. Lukas 4, 31—37.

dømmesyken

deransvar, vet jo både biskop og pave at husbonden — det er ikke dem. De er selv også bare tjenere. Husbonden — det er Gud. Og Gud har tålmod, Gud har masser av tid — han har selv skapt den. Så blir Guds rike inntil videre nok så blandet gods. For åkeren er ikke bare kirken. Ugresset vokser jo frodig ikke bare der, men i hver enkelt av oss. Guds rikes grenser går altså usynlige tvers gjennom hvert eneste menneskesinn.

Jesus Kristus forbød oss å «dømme» hverandre. Det var neppe, i hans hensikt, et bud om bare rimelig overbærenhet og tilgivelse. Vi får tro at det går dypere i hans bunnløse viten om oss mennesker, at det ganske nøkternt betyr: Dere *skal* ikke dømme, fordi dere *kan* ikke dømme! Dere vet slett ikke nok om hverandre til dét. Selv taler Jesus om «Guds rikes hemmeligheter». En av de hemmelighetene er simpelthen mennesket. For hvert eneste menneske er en hemmelighet, ja en vanskelig gåte — også for seg selv. Hva begriper vi så egentlig, det vil si: i dybden, av vårt medmenneske? Bare Gud kjenner oss *egentlig*, og bare han kan dømme oss. Og hans rettfærdige dom ender, som vi vet, i en benådning for alle som oppriktig ber om den. Det er evangeliets glade budskap.

Slik er vår bakgrunn, den gjør oss ikke akkurat til selvsikre dommere i medmenneskenes saker — ikke engang i vår egen. For også den saken står jo så dårlig, at frifinnelsen er gåtefull.

Så er det merkelig at dømmesyken allikevel ennå hefter så sterkt ved den kristne profil som den faktisk gjør. For *litt* mer om menneskesinnet vet vi jo, enn fortidens mennesker — all vår moderne psykologi bekrefter bare Jesu advarsel: Døm ikke! Det skulle gjøre enda forsiktigere i den sak. Evangeliet

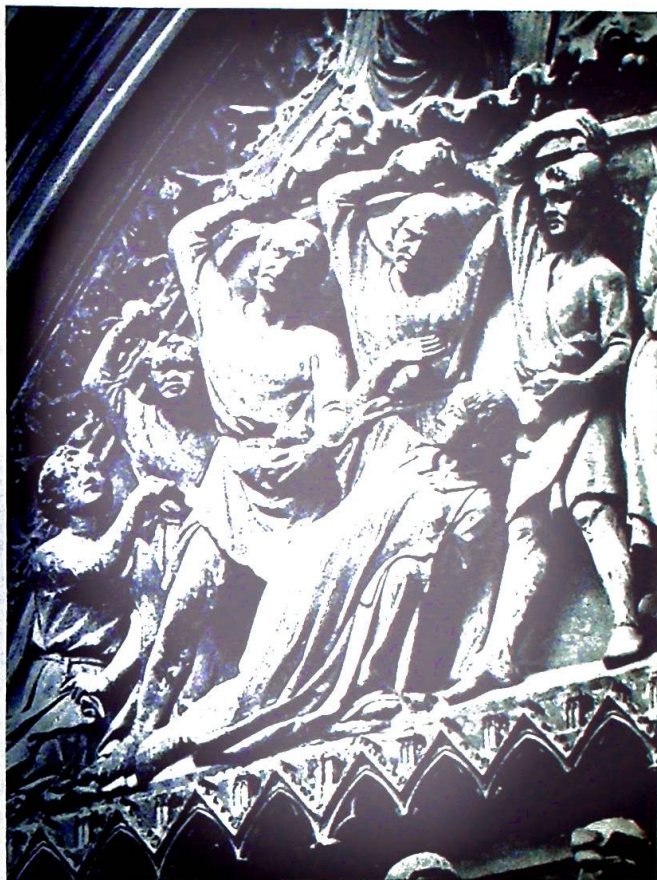
taler tindrende klart om hva som er godt og hva som er ondt, om hva som er Guds vilje med oss og hva som ikke er dét. Men evangeliet tillater oss ikke å måle et eneste medmenneskes muligheter og grad av fri vilje, og dermed dets faktiske «regnskap» med Gud. Det er og forblir Guds skjulte hemmelighet. Han er husbonden, det er *han* — ikke vi — som engang skal høste inn. Og vi har Jesu klare ord for at dét skal by på en og annen overraskelse, både hos fromme og ufromme. Noen som vi holdt for ugress, viste seg å være godt brødkorn i Guds øyne. Og noe annet som vi tvert om regnet med, duger ikke i det oppgjøret.

Så blir vi forsiktigere, allerede i egen sak. For det er et regnskap og et oppgjør helt uten akkord eller tariff-avtale. Jesu liknelse her, om hveten og ugresset, uttrykker jo i grunnen den samme sannhet som hans liknelse om arbeiderne i vingården — de som fikk akkurat samme lønn på svært så forskjellig innsats. Gud *sammenlikner* nemlig ikke mennesker, det er det vi som gjør, enda så lite vi vet om dem og om oss selv. For Gud er hvert men-

neske enestående og umistelig på sine egne premisser og sjanser i livet, helt fra han skapte oss inntil han høster oss inn. Om det sluttoppgjøret vet vi bare én ting: Den grenseløse barmhjertighet som vi også selv har møtt. Alt annet er hans viten, hans hemmelighet. Så er vi ferdige med å spille dommere i andres liv, har mer enn nok med underskuddet og gjelden — ja nettopp *skylden* — i vårt eget. Har Gud tatt bort den skylden, så er virkelig alt mulig, i noen andre liv som vi lite kjenner.

Så vil jeg minne dere litt om hva vi fant i den andre lesningen i vårt Nytestamente, de ordene som Paulus skrev til sine kristne trosfeller i Rom, om hva Guds rike egentlig er for noe: At vi allerede ved dåpen har mottatt *hans* ånd, *hans* stemme i oss. Paulus kaller Gud for «han som ransaker hjertene», altså: som kjenner ikke bare hva vi selv vet, eller i det minste aner, om alt ugresset og ondskaper i oss. Hva Gud også, ja først og fremst, «ser» i oss, er mennesker som Jesus Kristus gav sitt liv for, og dertil gav en gnist av sin egen hånd. Der ligger vårt virke-

(forts. side 14)

PAUL VI

Da pave Paul VI i all enkelhet markerte sin åttiårsdag 26. september ifjor, lå det både lys og skygge over begivenheten. Scenen var riktignok Peterkirken; men istedenfor en praktfull seremoni med kardinalkollegiet, prelater, corps diplomatique og dignitærer i maleriske drakter, feiret paven en betagende «uhøytidelig» gudstjeneste der storparten av deltagerne var barnekor spesielt invitert fra hele Italia. Ti tusener vel innøvde piker og gutter sang sin vei gjennom messen så det varmet både den aldrende paves og de mange voksnes hjerter.

Dette var lyset.

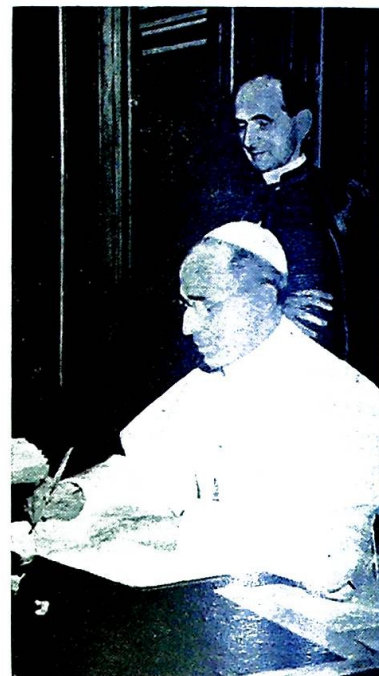
Skyggen ble dels kastet av den fysiske skrøpelighet paven hverken kunne eller ville skjule. Dels fornemmet vi den i hans ord under prekenen, der han klart tilkjennega at han mente ikke å ha lenge igjen. Da han senere på dagen talte til skarene på Petersplassen fra sitt vindu antydet han nok en gang at regnskapets time var forestående. Vi som var tilstede følte at paven slik ønsket å trøste oss, som han

ville si: «Ha tålmodighet, vaktskiftet er nær forestående!»

Pave Paul levde et liv flittig og uselvisk som få, kanskje som ingen. Han fikk en skånsom død midt i sin livsaftens arbeidsdag. Nok engang skulle han ha talt til folkemengden forsamlet på plassen foran sommerboligen i Castel Gandolfo, men hadde måttet avlyse, — en ytterst uvanlig foreteelse i Paul VI's liv.

Jeg vil tro slutten kom hurtigere enn ventelig var. I løpet av et par timer var det hele over. Intet sykeleie, ingen ventende verden som ved Pius XII's og Johannes XXIII's bortgang. Søndag 6. august om ettermiddagen på festen for Herrens forklarelse, mens den hellige messe ble lest ved hans seng, ble Pave Paul rammet av et hjerteinfarkt. Styrket av Kirkens sakramenter lukket han noen timer senere sine øyne, og et betydelig pontifikat gled over i historien.

Å være et konsils iverksetter har kun vært få paver forundt. At den katolske kirke stod under hele Paul VI's

Med Pius XII.

ponifikat overfor nye utfordringer på godt og ondt må nok tilføyes. For kirkemøtet kom sent og forventningene var umåtelige. Fornyselsen gjaldt nær

Giovanni Battista Montini.

Med Athanasios, patriarken av Konstantinopel.

IN MEMORIAM

sagt alle aspekter av Kirkens liv med konsekvenser langt inn i en usikker og omskiftelig fremtid. Reformen som konsilet ofte bare antydte, var det opp til paven å konkretisere i årene som fulgte avslutningen. Dette reformverk — på langt nær ferdig når disse linjer skrives — har etterhvert antatt gigantiske proporsjoner og har ikke fått skrive uimotsagt frem. Et navn som Lefebvre minner oss hyppig om dét.

Jeg tror at Pave Pauls virke i det store og det hele vil bli vurdert positivt: som en klokke avveiet balansegang mellom modig fornyelse og ærefrykt for tradisjoner med eldgamle røtter i Kirkens liv.

Det er utåd å skulle yde et pontifikat som dette rettferdighet innenfor rammen av en nekrolog. Jeg mener det beste som kan sies om Paul VI — og med full rett er at han var en «Guds mann». For mitt vesentligste inntrykk fra de mange møter med ham, er at her var et menneske gjennomsyret av en sterk og levende tro hvis hele holdning og motivering hadde sitt utspring og forklaring i religiøse grunnverdier. Sjelden har vel noen følt sin kallelse og sitt ansvar så konsekvent. Historien vil sikkert bedømme ham sam-

tidig nøkternt og rettferdig som den har for vane. Selv må han ha vært mere opptatt av Guds dom, den eneste som betyr noe under evighetens synsvinkel.

På egne og vårt bispedømmes pres-

ter og øvrige troendes vegne lyser jeg Guds fred over Pave Paul VI's minne.

Oslo, 10. august, 1978.

† John W. Gran

Biskop

Med biskop Gran, 1977.

Med kong Olav V.

JESUITTER I NORGE

Trekk av deres historie

I

Allerede 24 år etter at Jesuitterordenen ble grunnlagt, trådte en ung nordmann inn i ordenen i 1564. Men han virket allikevel aldri i sitt fedreland. Laurits Nielsson ble født i Tønsberg 1538 i en familie som allerede tilhørte den lutherske religion. Han gikk på skole først i København, studerte senere teologi i Louvain, Belgia, hvor han gikk over til katolisismen, trådte så inn i Jesuitterordenen og ble viet til prest.

Ignatius av Loyola.

I Sverige regjerte dengang Kong Johan III hvis far Gustav Vasa innførte reformasjonen i landet. Den unge konge selv var riktignok allerede en reformert kristen, men ugunstig stemt mot de nye forandringer hvori han ble sterkt støttet av sin gemalinne, den polske prinsesse Katharina Jagello. Han ville — allerede på den tiden — forene den katolske kirke med den lutherske. Dette anliggende ble forelagt paven som anmodet jesuittenes general, magister P. Ebehard/Mercurian om å sende en jesuitt som behersket det svenske sprog, til Stockholm. Valget falt på P. Laurits Nilsson som var norsk. Han holdt forelesninger ved det teologiske fakultet med formål å tilbakevise fordømmer om den katolske religion og fremstille forskjellen mellom den katolske og lutherske teologi. Foredragene vant gjenklang, men det meldte seg snart så sterk opposisjon at han måtte forlate Sverige i 1580.

Han reiste til København og ba den

danske kongen — Norge var på den tiden under dansk herredømme — om å få lov til å reise til Norge. Men kongen avviste han svært unådig og ga ham ordre om å forlate landet hurtigst og aldri vende tilbake.

II

Imidlertid ble reformasjonen innført i hele Norge, den lutherske konfesjon ble statsreligion. Det var gjennom århundrer umulig for jesuitter å bosette seg i Norge. Likevel skjedde noe som var svært interessant.

Etter astronomenes beregning skulle planeten Venus gå forbi solskiven den 3. Juni 1769, en begivenhet som ga astronomene anledning til viktige observasjoner som best kunne foretas i Nord-Europa. Flere observatorier sendte sine beste forskere til Norge: Trondhjem, Hammerfest, Nordkapp og Vardø. Kong Christian VII fra Danmark innbød Maximilian Hell

Fra venstre: Josef Sarroci, Kaiman Heivath, og artikkelforfatteren

som stammet fra Ungarn, var jesuitt, ansatt ved det keiserlige observatoriet i Wien og gjaldt som datidens beste astronom, til å komme til Vardø på statens bekostning. Han tok sin ordensbror og landsmann Janos Sajnovics som var astronom ved observatoriet i Buda, med på reisen.

De reiste fra Wien den 28. apr. 1768 og kom over København og Christiania til Trondhjem. Neppe var de kommet frem, før det spredte seg rykte om at katolske prester var kommet i byen. Kort etter kom en offiser fra byens garnison som ba patrene om å gi de katolske soldater anledning til å motta sakramenter. Til formålet ble en sal i garnisonsbygningen forberedt til den hellige handling, i det veggmalerier som var alt annet enn religiøse, ble dekket med tepper. Patrene leste den hellige messe hver dag for garnisonens katolske soldater og for andre katolikker. P. Hell fikk til og med anledning til å besøke to av soldatene på lasarettet og gi dem sakramentene.

Fra Trondheim reiste de med båt til Vardø, hvor de kunne observere Venus-passasjen under gunstige forhold 3. juni 1769, så at danske-kongens ekspedisjon gjaldt som en av de mest vellykkede.

III

Denne episoden ble allikevel en unntagelse. For katolske prester var det fremdeles ulovlig å bosette seg i landet, inntil forbudet etterhvert ble oppmyket: i 1843 kunne den første katolske menighet bli opprettet i Christiania; 1897 kunne munkeordener etablere seg i landet og i 1956 ble også den såkalte jesuitterparagraf opphevet. Den første jesuitt kunne bosette seg i Norge 1960.

For tiden lever 5 jesuitter i Norge: 2 arbeider blant ungarere og nordmenn: Horváth og Szentiványi, 1 studerer ved universitetet: Teres, 2 er etablert som sokneprest i Oslo-bispedømmet; Sárosi i Drammen og Carman i Tønsberg.

AAGE HAUKEN, O.P.:

Har Bibelen rett?

St. Olavs redaksjon har fra Dreyers forlag mottatt et eksemplar av Werner Kellers bok: *Men Bibelen hadde rett*, denne i gang i billigtutgave. Undertegnede er blant dem som forundrer seg over denne nyutsendelsen av en gammel travet (som utkom på tysk i 1955), da det er god grunn til å tro at boken egentlig har gjort sin tjeneste. Dessuten er vi i årene som er gått blitt beriket med ny og bedre litteratur om samme emne som også er blitt oversatt til norsk (senest: M. Magnusson: *Bibelsk Arkeologi*, — denne representerer et langt mer kritisk og kompetent syn). Grunnen til at Kellers populære klassiker nu foreligger på nytt er sikkert å finne i det uomstridelige faktum at boken i sin tid ble en bestseller som snart ble oversatt til mange sprog.

Werner Kellers bok er egentlig en eneste lang fremstilling av den bibelske arkeologis historie. Som sådan er den godt skrevet og godt oversatt (av bl.a. Aa. Brynildsen) og utgjør behagelig og lett lesning. Den er rikt illustrert, hvilket bidrar til å gjøre materialet levende.

Men boken er ikke bare reportasje: den har også et tema som dukker opp på annen hver side og som er formulert i tittelen «Men Bibelen hadde rett» (Und die Bibel hat doch recht). Som en rød tråd løper denne setningen gjennom verket inntil det nesten er umulig å få den ut av hodet. Virkningen er nok tilsiktet. Bakgrunnen for denne tendensen er det nokså skeptiske klima

som har hersket i tysk bibelvitenskap frå starten av, men i sin begeistring over å finne at arkeologien har bekræftet sider ved Bibelen som denne bibelvitenskapen gjerne anså for uhistoriske, er forfatteren blitt drevet til den andre ytterlighet. Hans fremstilling er en underlig blanding av solide kunnskaper og utrolige påstander. Patriarkene, «syndfloden», oppholdet i Egypt, Salomos rikdom og «visdom», er blitt del av vår historiske kunnskap, for bare å nevne noen få arkeologiske resultater. Men når man i samme omgang får vite at rester av Noas ark er blitt sett på Ararat, at beretningen om Josefs rolle i Egypt er strengt historisk (hvilket delvis kan utledes av senere egyptiske stedsnavn) osv. er sterke reservasjoner på sin plass. Dette skjemmer en ellers utmerket populærvitenskapelig bok. Mer enn det: det gir boken en, etter mitt skjønn, farlig tendens. Tendensen er tittelens påstand om at «Bibelen har rett». Man får følelsen av at Bibelen alltid har rett, hvilket er en uhyrlig påstand og bevist uriktig — av arkeologien og historieforskningen. «Rett» er ment i bokstavelig forstand, nemlig historisk. Et eksempel på hvor denne holdningen kan føre hen er kapitelet om stjernen over Betlehem ved Jesu fødsel.

Vi vet at de bibelske forfattere taler et historisk sprog i det store og hele. Dette gjelder også de nytestamentlige forfattere, hvilket de har fra det Gamle Testamentet, deres Bibel, som de

kommenterte. Men dette forholdet medfører ikke at disse skriver historie i vår moderne forstand. Forfatterne er teologer som skriver i et konkret og historisk sprog (ulik moderne teologi).

Ikke desto mindre er det teologi de vil uttrykke. W. Keller mangler ethvert forhold til de litterære former som Bibelen benytter seg av. Derfor får boken denne slagsiden. Bibelen har selvfølgelig rett, sett fra den troendes synsvinkel, fordi Bibelen er et trosvitnesbyrd, og ikke fordi den nødvendigvis er reportasje! Forskjellige teologier skrevet på historiens sprog gir opphav til flere ulike og innbyrdes avvikende «historier» (f.eks. Jesu fødsel, død og oppstandelse). Derved er ikke Bibelens sannhet satt på spill. «Sannhet» er i denne sammenhengen et mangetydig begrep. Foreliggende bok forstår ordet kun i aller enkleste og mest elementære forstand. Det er nettopp dette som gjør bokens tendens farlig — særlig i et norsk kristent miljø. Den støtter direkte og indirekte opp om en bokstavtro tolkning av Bibelen som gjerne beskrives med ordet «fundamentalisme». Og denne holdningen til Skriften har vi sett meget av i Norge i den seneste teologiske debatt. Den er et hinder for en intelligent tolkning av disse gamle skriftene og gir kristendommen et fordummende preg.

Når man leser boken får man dog ikke inntrykk av at W. Keller skriver et fundamentalistisk manifest. Hans hensikter virker langt mer objektiv. Hva er gått galt? Mon det ikke skyldes det faktum at Keller ikke er arkeolog, men journalist? «Journalistisk» er et skjellsord i akademiske kretser. Kellers bok kan bidra til å forklare hvorfor. I journalismens eventyrverden er kriteriene som hjelper vitenskapen til å sondre mellom sant og falskt simpelt hen fraværende. Man sitter igjen med inntrykket av at drivkraften bak det hele er en uimotståelig trang til å skrive — om alt og alle.

Werner Keller:
Men Bibelen hadde rett.
Dreyers Forlag, Oslo.
1977.

Brev

Men hvis saltet mister sin kraft, hvormed skal det da saltes? (MATT. 5, 13).

Artikkelen i nr. 11 av St. Olav av Adrian Hastings, (en prests tanker om opphevelsen av det tvungne sølibat) gjør et forstemmende inntrykk.

Vi må se det fremkomme som uttrykk, ikke bare for prestens, men for vår alles situasjon. Men også som en utfordring til oss. Gud har nedlagt en lengsel etter kjærlighet i oss, etter det som er fullkommet. Det er et tomrom i vårt hjerte, som bare Gud kan — og skal — fylle. Vi kan ikke vente at noe annet menneske kan tilfredsstille denne lengsel, likesom

heller ikke vi kan fylle et annet menneske helt. Ingen kan eller skal ta Guds plass — i ens eget eller en annens liv. — I et ekteskap vandrer man veien sammen. Men Gud er målet. Likevel fordypes fellesskapet med og kjærligheten til dem en vandrer sammen med underveis.

På lignende måte tror vi presten vandrer veien med sin menighet — med Gudsfolket.

Når vi overveier Kirkens bud om sølibatet, må vi betrakte Jesu liv og Jesu ord.

Den rike unge mannen spurte Jesus: «Hva skal jeg gjøre for å arve evig liv?» Jesus svarte: «Selg alt du eier og del pengene ut til de fattige, — så får du en skatt i himmelen. Og kom så og følg meg.»

Disse ordene gjelder oss alle. Vi må tenke på at presten utgår fra vår midte, at vår holdning, vår respekt for ham og hans kall også i våre familier — er av vesentlig betydning for ham. Man skal bæres frem av vår lengsel etter at Guds rike skal komme. — Prestens valg av den enslige stand helliger på satt og vis også deres kall som lever enslig, enten det er frivilling eller ufrivillig. Vår bekymring for prestemangelen er legitim. — Jesus har sagt: «Høsten er stor, men arbeiderne er få.» Han sier videre: «Be derfor høstens Herre om å sende arbeidere til sin vingård.» Dette er Hans anvisning. Det er sprengstoff i disse Hans ord: — Vi glemmer lett hva bønn er — en intens handling — i tillit til at Vår Herre bønnehører oss. La oss innrømme at her har vi sviktet, og her svikter vi. Vi må alle be om arbeidere til Herrens vingård. Vi må takke for de prester vi har fått — og stadig be for dem. Vi må BE, ikke for å få den service Kirken skulle gi oss, men i lengsel etter at Guds rike skal komme til oss.

Else Garth-Grüner,
København/Oslo

DER SPIEGEL

Ende des Zölibats?

Nyheter

PAX CHRISTI OG MILITÆRNEKTERE

Den tyske gren av den internasjonale katolske fredsbevegelse Pax Christi har talt mot regjeringens undersøkelser av militærnekternes oppriktighet. Det er umulig for staten å undersøke folket samvittighet, sa Pax Christi. Som bedre praksis foreslår Pax Christi at kandidatene skal møte en gruppe rådgivere før de tar den endelige beslutning om de vil nekte å gjøre militærtjeneste.

DOMKIRKERUINENE OG SANKT TORFINNS KIRKE PÅ HAMAR

Sankt Torfinns Menighet, Hamar, har utgitt en liten folder illustrert av malerinnen Anne-Lise Knoff, som på fem sprog forteller middelalderkatedralens historie, med litteraturhenvisninger, og som skisserer Sankt Torfinns historie fra 1922. Dessuten oppgir folderen messetider, og forteller at kirken er åpen for meditasjon lørdager fra kl. 17, søndager fra kl. 9. Interesserte kan få brosjyren tilsendt. Send med porto. Adr. Torvgt. 113, Hamar.

SPØRRESPALTEN

Ved frater Kjell Arild Pollestad o. p.

Spørsmål til spørrespalten, sendes St. Olavs Redaksjon.

DEN KARISMATISKE BEVEGELSE

Forleden dag ble jeg spurt av en pinsevenn om det eksisterer en karismatisk bevegelse eller noen karismatikere i den katolske kirke i Norge. Til dette hadde jeg intet svar. Hva er egentlig en karismatiker, hva er den karismatiske bevegelse, og hva er det som er nytt med dette? Min pinsevenn brukte også uttrykket «troløs dåp» — hva skal det være?

Hilsen Curious

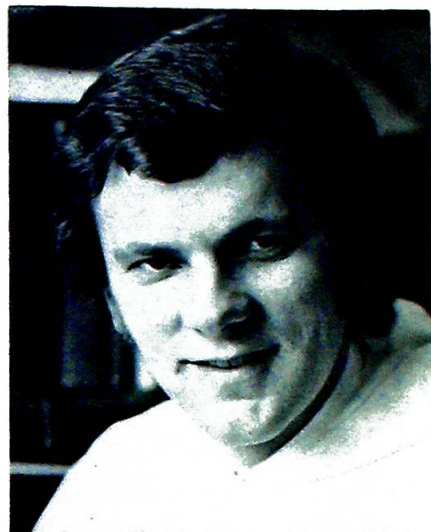
Noen karismatisk bevegelse kan man i hvert fall foreløpig ikke tale om i den norske katolske kirke. Derimot finnes det i hvert fall én karismatisk bønnegruppe, og for å kunne besvare Deres spørsmål henvendte jeg meg til Anna Holst, som er medlem av denne gruppen. Hun understreker at gruppen er liten, bare 8—10 personer, og hun kjenner ikke til andre katolske grupper. Derimot vet hun at flere katolikker deltar i protestantiske karismatiske bønnegrupper. Disse får således også en økumenisk funksjon.

Anna Holst forteller at i hennes gruppe kommer man sammen et par ganger i måneden for å be sammen. Møtene inneholder flere skriftlesninger, som gjerne kommenteres spontant, med sang og frie bønner. Lovprisning og takk gis stor plass, men også forbønnen er meget viktig. Av og til kommer gruppen sammen til egne messer, hvor alle har anledning til å uttale bønner. Disse kan holdes i et hjem, men det er å foretrekke at messene feires i en kirke, sier Anna Holst. Hun understreker også at deltakelse i en karismatisk bønnegruppe på ingen måte kommer i stedet for kirkens vanlige gudstjenester. De karismatiske katolikker er trofaste kirkegjengere.

Pater Paul Walsh har i et foredrag beskrevet hva som særlig kjennetegner karismatikerne og den karismatiske bevegelse. Det normale er, sier han, at de karismatiske kristne samles i grupper for å be sammen. «Bønnen blir en kilde til virkelig glede for dem. De opplever at deres hverdagslige liv er blitt fylt av en dyp fred og ro. De oppdager at de elsker andre mennesker mer. Bibelen blir mer levende for dem. De blir mer oppmerksomme på Den hellige ånds ledelse i sine liv. De får vanligvis i det minste én av de mange karismatiske gaver som Paulus ber korintierne trakte etter». Pater Walsh sier videre at det gjerne er deltagelsen i et bønnemøte som leder til denne fornyelse i det religiøse liv.

Den karismatiske bevegelse har mange felles trekk med pinsebevegelsen. I likhet med pinsevennene legges stor vekt på følelsene: den troendes *opplevelse* av Åndens fornyende kraft er vesentlig. Opplevelsen når sitt høydepunkt i åndsdaopen, som ytrer seg ved at den troende mottar minst én av de «karismatiske» gaver. Blant disse er det særlig tungetale, profeti og evnen til å helbrede som settes i forgrunnen, men vekten som legges på slike ekstraordinære fenomener varierer sterkt fra gruppe til gruppe. I alminnelighet kan det nok sies at de katolske grupper er mer «moderate» på dette punkt enn de tilsvarende protestantiske. Derimot legger katolikken større vekt på sakramentene. Videre er et fundamentalisk bibelsyn meget alminnelig blant karismatiske kristne.

Det nye ved den karismatiske bevegelse er at den såkalte «karismatiske vekkelse», som har sine røtter i pinsebevegelsen, i 1960-årene bredte seg til de tradisjonelle og etablerte protestantiske kirker i USA, og i 1966/67 også til den katolske kirke. Fra begynnelsen av 1970-årene har bevegelsen grepet

om seg i Europa, og teller også kardinaler og biskoper blant sine tilhengere. En av lederne er den belgiske kirkes primas, kardinal Suenens, som selv er blitt «håndspålagt» og åndsdopt. Bevegelsen har således full kirkelig godkjenning, selv om den i vide kretser møtes med vel begrunnet skepsis. Det må tilføyes at det blant de katolske karismatikere også finnes enkelte mer ytterliggående grupper som har praktisert gjendåp og derved skilt seg fra Kirken.

«Troløs dåp» er nok for Deres pinsevenn en betegnelse på barnedaopen. Pinsevennene betegner ofte voksendaopen som «troendes dåp», og betrakter denne som den eneste sanne dåp.

ORTODOKS MOTSTAND MOT CONFESSIO AUGUSTANA

Den augsburgske konfesjon stemmer ikke med den gamle kirkes oppfatning, i sær ikke når det gjelder oppfatningen av biskopens hyrdeoppgave, sa den ortodokse teolog. Dr. Athanasius Basdekis fra det økumeniske sentrum i Frankfurt på et møte i Hamburg over temaet «Confessio Augustana som økumenisk bekjennelsesskrift». Confessio Augustana ble oversendt patriarken av Konstantinopel da den var ny. Fra 1573—81 var det en brevveksling mellom patriarken Jeremias II og en gruppe teologer i Tübingen. Reformatorene trodde at de ville finne støtte for sine syn hos de ortodokse. Brevvekslingen endte med et avslag fra Konstantinopels side, et avslag som senere ble bekreftet av alle ortodokse kirker. Den økumeniske samtale bør ikke overse denne lærebeslutning fra ortodoks side.

(KNA)

Av pressen

PRINS CHARLES I KONFLIKT MED KIRKEN

Den britiske tronarving prins Charles er kommet i konflikt med den katolske kirken i landet på grunn av noen bemerkninger hvor prinsen syntes å kritisere den katolske kirken.

Den katolske erkebiskop Thomas Winning anklaget søndag den 29 år gamle tronfølgeren for å gå inn for en ulen form for kristendom.

Krangelen har sitt utgangspunkt i at Prinsen av Wales, som ved overtagelsen av tronen vil være det formelle hode for den britiske statskirke, i en tale kom inn på de problemer hans fetter møtte da han skulle gifte seg med en katolikk.

Paven nektet prins Michael av Kent og hans østerrikske forlovede, baronesse Marie-Christine von Reibnitz, en katolsk vielse ettersom prinsen hadde gjort det klart at han kom til å la eventuelle barn få en anglikansk oppdragelse.

Vielsen foregikk derfor i Wiens rådhus sist fredag. Samme dag holdt prins Charles en tale til representanter for Frelsesarmeen hvor han betegnet det som idioti at kristne fortsatt diskuterer doktrinære forhold som bare bringer ulykke for en rekke mennesker. Han fortsatte med å berømme Frelsesarmeen fordi den ikke var belemret med akademiske diskusjoner omkring doktriner eller dogmer.

Erkebiskop Wining av Glasgow uttalte lørdag i den skotske byen at prinsens uttalelser vil utløse harme og sinne hos millioner av lojale undersåtter som verdsetter doktriner, rett og moral.

.. (Vårt Land)

HVA SA EGENTLIG PRINS CHARLES?

Ifølge «The Tablet», var det ingenting i Prins Charles' tale som viste til prins Michael av Kents ekteskap. Prinsen sa bl.a.: «Når menneskene er usikre på hva som er rett og hva som er galt, og redde for å bli ansett som gammeldags,

er det dårskap at kristne stadig krangler om doktrinale spørsmål, som bare kan bringe en mengde mennesker unødige bekymring. Det vi skulle bekymre oss om, er om folk blir ateister, om de vet hva som er rett og hva som er galt, og om man gir dem følelse for en åndelig virkelighet og naturens uendelige skjønnet. Det er disse ting som betyr noe.» «The Tablet» skriver videre: «Vi selv ville ikke slutte oss til prinsen i hans ros av Frelsesarmeen: «en kristendomsform som ikke er lenket av akademisk eller teologisk bekymring for dogme og lære.» Det ville heller ikke Frelsessoldatene, som vet at Armeen er lenket, ikke så mye av doktriner eller lære, men av regler av alle slag. Men dette var en fest-tale, og prinsen visste at den burde være et klapp på skulderen snarere enn et stikk mellom ribbenene. Man må ikke vente teologiske spekulasjoner i taler av denne art, og heller ikke må man ikke vente at tilhørerne skal anvende generelle uttalelser på presise stridsspørsmål.

Erkebiskopen av Glasgow, mente noe annet, og han sendte ut følgende uttalelse: «Prins Charles' uttalelse gjaldt formodentlig pavens avslag av dispens i forbindelse med ekteskapet mellom Prins Michael av Kent og baronesse Marie-Christine von Reibnitz. Hans bemerkninger vil skape sorg og sinne hos millioner av Dronningens lojale undersåtter som er meget glade i sannhet, rett lære og prinsipp, og som også bryr seg om forhold til medkristne i andre kirker. Kanskje kunne han utvide sine bemerkninger til å dekke andre aspekter av denne saken, som f.eks. landets lov, som forbyr en Romersk katolikk å bli monark. Vi ønsker alle å se forholdet mellom de kristne kirker forbedre seg, men det vil vi ikke oppnå ved å dekke over sprekene og late som om store forskjeller i tro og praksis ikke finnes.»

Denne uttalelsen ble ført videre i et radio-intervju hvor erkebiskopen krevde en revisjon av arvefølge-loven, og sa at Prins Charles var talsmann for en ulen kristendomsform, som er meget utbredt i våre dager, og foretrekker denne fremfor en kristendom som har klare ideer om hva den lærer og tror...» Den katolske Kirke har et meget forskjellig standpunkt til mange av disse spørsmålene, og kritiseres naturligvis for det, fordi den

GUDSTJENESTER I HELGENE		Stillemesse	Høymesse
OSLO: St. Olavs domkirke Akersveien 1 tlf. 20 72 26 - 20 72 44	lörd.: sønd.:	19.00 9.30 19.00	— 11.00 —
St. Hallvard kirke, Fransiskanerne, Enerhaugt. 4, tlf. 67 23 83		8.35	11.00 —
St. Dominikus kirke, Dominikanerne, Neuberggaten 15, tlf. 55 07 71		9.00 18.30	11.00 —
Vår Frue Villas kapell, Montebello, Ullernchausséen 52, tlf. 55 81 21		9.00	—
Grefsen kapell, Glads vei 23, tlf. 212355		9.00	11.00
Lunden kloster, Øvre Lunden, tlf. 212587			10.00
ARENDAL: St. Franciskus kirke, Tyholmen, tlf. 22 209	lörd.: sønd.:	18.30 8.00	11.00
BERGEN: St. Pauls kirke, Christiesgt. 16, tlf. 21 54 10	lörd.: sønd.:	19.00 9.00 19.00	11.00
Vår Frue Kirke, Helleveien	sønd.:	10.00	
Florida kapell		19.00	
DRAMMEN: St. Laurentius kirke, Cappelsngt. 1, tlf. 83 20 19		8.30	10.30
FREDRIKSTAD: St. Birgitta kirke, Kongesgt. 9, tlf. 11 438		9.00	11.00
HALDEN: St. Peters kirke, Kristian V's pl. 1, tlf. 81 168		9.00	10.45
HAMAR: St. Torfinns kirke, Torvg. 113, tlf. 23 751	lörd.: sønd.:	18.00 —	11.00
HAUGESUND: St. Josefs kirke, Haraldsgt. 21, tlf. 23 195			
HØNEFOSS: St. Theresias kirke, Vesterngt. 5, tlf. 22 381		9.00	11.00
KRISTIANSAND S.: St. Ansgar kirke, Kirkegt. 3, tlf. 24 225	lörd.: sønd.:	18.00 —	11.00
LILLEHAMMER: Mariakirken, Weidemannsgate 3 A, tlf. 52 550	lörd.: sønd.:	18.00 —	10.00
LILLESTRØM: St. Magnus kirke, Romerskgt. 1, tlf. 71 28 85		9.00	11.15
MOSS: St. Mikals kapell, Ryggeveien 24, tlf. 41 038		—	
PORSGRUNN: Vår Frue kirke, Sverresgt. 26, tlf. 50 793		8.30	11.00
STABEKK: Maria kirke, Nyveien 17, tlf. 53 77 35		8.30 19.00	10.45
Eikeli kirke, Veståsen 20, tlf. 24 25 69			9.30
STAVANGER: St. Svithuns kirke, Dronningens gt. 8, tlf. 25 534	lörd.: sønd.:	17.00 19.00 8.30 9.30	11.00
TØNSBERG: St. Olavs kirke, Sandefjordsgt. 1, tlf. 11 949			11.00
TRONDHEIM: St. Olavs kirke Prinsensgt. 2a2 Biskopen og prestegården, tlf. 21 214		8.45 19.00	11.00 —
St. Elisabeth hospital, Ila, tlf. 21 670 ..		6.15	—
KRISTIANSUND N.: St. Eysteins kirke, Flintegt. 5, tlf. 72 779		8.00	11.00
LEVANGER: St. Torfinns kirke og St. Eystens sykehjem, Jernbanegt. 29			11.00
MOLDE: St. Sunniva kirke, Parkveien 23, tlf. 51 467		8.30	11.00
ÅLESUND: Vår Frue kirke, Nørvesund, tlf. 37 558		8.30	11.00
TROMSØ: Vår Frue kirke, Stor- gt. 94. Sogneprestens tlf. 84 277	lörd.: sønd.:	18.00 —	11.00
St. Elisabethsøstrene, Balsfjordgt. 35, tlf. 81 487	sønd.:	8.00	—
BODØ: St. Eystens kirke, Hernesveien 22, tlf. 81 487		8.15	10.30
HAMMERFEST: St. Mikael kirke, Salsgt. 52, tlf. 11 447		19.00 8.00	11.00
HARSTAD: St. Sunniva kirke, Skolegt. 4, tlf. 61 501		8.00	10.30
NARVIK: Kristi Kongekirken, Håreksgt. 82			18.30
SELFORS: Vår Frelses kirke, Skipper Nilsensgt. 21, tlf. 52 072			11.00

klart sier hva den tror, og ullenheten i andre kretser gjør den skadelidende i den offentlige mening».

Alt dette er sant, så langt det rekkes, men det må sies at man allerede har sagt for meget i denne saken. Prins Charles' ord til Frelsesarmeen krevde ikke nødvendigvis noen kommentar fra katolske autoriteter, noe både Roma og Westminster synes å ha erkjent.»

(The Tablet)

ER SKRIFTEMALET FORBEHOLDT KATOLIKKER?

I et forsøk på å gjenoppvekke sansen for skriftemålet i den lutherske kirke, trekker Per Arne Dahl i «For fattig og rik» frem grunner til at lutherske kristne ser med skepsis på pri- vatskriftemålet:

«Jeg er redd at store deler av Norges kristne ikke engang forbin- der det private skriftemål med et Luther minnemerke. Skriftemålet fremstår i stein som noe mystisk og lovtomt — — — et spesielt katolsk

fenomen. Skriftemålet er blitt fjernet og uvirkelig for kristne i 1978. Det praktiseres av få men- nesker. Ingen vil skille seg ut. Det kunne jo gi inntrykk av at de var spesielt store syndere.

Jeg vil antyde en mulig årsak til dette:

.. *Angst for å si ja til noe som kato- likkene har sagt ja til.*

De fleste forbinder skriftemålet med den katolske kirke. De har hørt en del om dette som gjør at de for- binder noe mystisk og «skummelt» med det. De ser for seg en gammel- dags skriftstol, et antikvarisk for- heng, en sortkledd prest og diverse nødvendige botshandlinger.

Det er på høy tid at vår forkyn- nelse kan forsøke å opplære mis- forståelser og veilede mennesker til en evangelisk praksis av denne glemte kraftkilde i vår kirke.

Vi har ikke råd til å si nei til skriftemålet fordi katolikkene har sagt ja til det.

(For fattig og rik)

MISFORSTÅELSE AT DOM HELDER CAMARA HADDE REISEFORBUD

Efter en privat audiens med paven 15. juni, sa Dom Helder Camara, som tid- ligere hadde sagt at paven hadde bedt ham innskrenke sine utenlandsreiser og vie sine pastorale oppgaver hjemme mer oppmerksomhet, at reiseforbudet «sim- pelthen var en misforståelse, og at alt var oppklart,» og at han vil gjenoppta sine besøk i andre deler av verden. Erkebiskop Camara, som ofte taler til store forsam- linger rundt i verden om sosial rettferdig- het, sa: «Jeg vil begynne min internasjonale virksomhet igjen, mens jeg selvfølgelig husker at Recife er mitt første ansvar. Jeg kommer til å reise fire-fem ganger om året til de viktigste av alle de forsam- linger som jeg er invitert til hvert år. Ti- den jeg tilbringer borte fra Recife, vil ikke overskride en måned med mange dager.

FYRINGSOLJE

brukes av

St. Dominikus kirke	}	Oslo
Lunden kloster		
St. Elisabethsøstrenes Pleiehjem		
Sta. Katarinahjemmet		
St. Olavs kirke	}	Arendal
Bispegården		
St. Joseph's Institutt		
Vor Frue Hosp. Nerveavd.	}	Bergen
St. Franciskus Kirke		
St. Franciskus Hosp.	}	Hammer- fest
St. Pauls Kirke		
Vår Frue Kirke	}	Hønefoss
Marias Minde		
St. Franciskusøstre- nes Moderhus	}	Lillestrøm
Øyenklinikken		
St. Josephs Hosp., Drammen	}	Tromsø
St. Torfinns Klinik, Hamar		
St. Elisabeth Inst.	}	Trondheim
St. Mikals Kirke		
St. Mikals prestegård	}	Tonsberg
St. Theresia Hosp.		
St. Franciskus Hosp.	}	
St. Magnus Kirke		
St. Magnus presteg.	}	
St. Elisabeths Hosp.		
Vår Frue Kirke	}	
Bispegården		
St. Olavs Kirke,	}	
Bispegården		
St. Olavs Kirke	}	
St. Olavs Prestegård		
St. Olavs Klinik	}	

Ved bestilling av olje:
Oslo 19 12 00 - Service 19 12 20

Velkommen tilbake etter en vel fortjent ferie

Nedenfor er det noen få bøker av vårt utvalg som kan være fin les- ning utover høsten:

Nya Valamo: Text Tito Colliander, kr. 117,50.

Gogol: Betragtninger Over Den Guddommelige Liturgien, (stensilert hefte) kr. 12,—.

Bresenjev: Om Liturgien og Eukaristien, (stensilert hefte) kr. 12,—.

Betlehem og Golgata — Fire byzantinske hymner av Den Hellige

Romanos Melodos. Gjendiktning ved Rolf Johansen, kr. 66,—.

Ortodoks Røst nr. 9/78, kr. 10,—.

Credo nr. 5/1959: Sven Stolpe: Kristinastudier, kr. 20,30.

Teresa av Avila: Fullkommlighetens väg, kr. 52,60.

Teresa av Avila: Den indre borgen, kr. 52,60.

Johannes av Korset: Själens dunkla natt, kr. 52,60.

Johannes av Korset: Andlig Sång, kr. 88,—.

Arne Odd Johnsen: De norske cistercienserklostre, kr. 39,—.

Jacob Jervell: Ingen har større kjærlighet, kr. 35,—.

Karl Hafstad: Alt står på spill, kr. 75,—.

Finn Jor: Fremtiden er ikke hva den var, kr. 69,—.

Mauriac: Min tro, kr. 16,—. (noen få eksemplarer igjen)

v. Doornik: Frans av Assisi. En profet for vår tid, kr. 37,—.

Rieber-Mohn: Menneske først, kristen så, kr. 50,—.

Rieber-Mohn: Alvorets Glede, kr. 30,—.

ST. OLAV BOKHANDEL A/S

Akersveien 5, Oslo 1.

Åpent kl. 9—16, lørdager 9—13.

film:

ERICA — EN FRI KVINNE

Vil man se en festlig og optimistisk film om en skilsmisse og det som følger for en kvinne, kan man se Paul Mazursky's «An Unmarried Woman», som på norsk har fått tittelen «Erica — en fri kvinne». Erica sitter uten et økonomisk problem i en vakker leilighet med skjønn utsikt over New York, og finner seg en ny venn åtte uker etter hun ble forlatt av sin mann. Derved er den viktigste kritikk av filmen levert: «i virkeligheten» er skilsmisse ikke festlig, og de fleste må kjempe mer enn syv uker med ensomheten. Heller ikke finner alle en ny venn med så stor forståelse for kvinnens behov for å vite seg uavhengig, for å finne seg selv, som maleren Saul, sympatisk spilt av Alan Bates, som nå har grå stenk i skjegget. Saul lever ellers opp til det «gamle» mannsideal ved å slå ned en mann i et selskap, til ære for Erica.

Publikum vil imidlertid like å følge Erica i hennes faser fra lykkelig hustru, ensom kvinne som ansporet av en psykolog og venninnekrets går ut for å møte menn, — til hun er i stand til å gå inn i et nytt vennsforhold uten å være redd for at det skal bli ny avhengighet og uselvstendighet. Jill Clayburgh får oss til å leve med i hele prosessen. At hun har sånt usannsynlig levende og velstelt hår gjennom alle sine depresjoner, er ikke skuespillerinnens feil. Lisa Lucas, som var en tørrvittig datter i «Vendepunktet», har her en større rolle som 15-årig datter som savner sin far.

Festlig blir filmen, fordi det er det festlige New York Erica lever i, i kunstgallerienes og restaurantenes og

party'enes New York. Menneskemyldret, joggeturene, iskremselgerne, skøytebanen i Rockefeller Center, alt er vakkert fotografert og akkompagnert med optimistisk musikk. God fornøyelse!

Arne Fjeld

UGRESSET...

(forts. fra side 5)

lige menneskeverd — det som vi må lære grundigere å se og gjenkjenne i hverandre.

Det hender da dessverre at også vi — kristne mennesker som skulle vite bedre! — kan si noe nokså hedensk til hverandre om et medmenneske: «Jeg skjønner ikke hva du ser i ham — i henne!» Vi er våre venners venner, slikt faller ganske av seg selv og har ikke noe spesielt kristent ved seg. Men så var det de andre, og særlig de som vi slett ikke har noen «sans» for, som vi unngår, ja ofte — dømmer?

En sans må vi i hvert fall ha for dem, den sansen som faktisk er den beste og den viktigste både for dem og for oss: Her er et medmenneske som Gud kjenner og har kjær, ja som han gav sitt eget liv for å vinne. Gud ser altså der noe vesentlig som jeg ikke ser, enda jeg tror det og vet det og bekjenner det høylydt. Det er han som ser — det er jeg som er blind.

«Herre — at jeg må bli seende!» sa engang et menneske til Jesus Kristus. Det må også være vår bønn. Måtte han åpne våre øyne litt mer for denne troens hemmelighet, og ta dømmesyken helt ut av våre sinn!

Først da øyner vi noe av det Guds rike vi søker. Midt i en hverdag og en verden som ofte tar hardt og hjerteløst på oss alle, og der ingen kan være dommere, fordi alle er vi dømt og alle er vi benådet.

STUDIEUKE FOR NORDISKE I OSNABRÜCK

I dagene 3.—13. juli møttes 38 søstre, prester og legfolk til den årlige studieuke i Haus Ohrbeck, Gorgsmatenhütte.

Emnet var «Neues Sakramentverständnis und Gemeindepastoral». Biskopen av Osnabrück, Dr. Helmut Wittler, uttalte at videreutdanning er nødvendig, men like viktig er opplevelsen av trosfellesskap. Nettopp denne følelse av fellesskap har vokst i de tolv år Ansgarwerk i Osnabrück har samarbeidet med kirkene i Norden, sa han.

Biskop Brandenburg, Stockholm, sa likeledes, at en av de viktigste erfaringene av denne studieuken var opplevelsen av kirkens forenende kraft. Også i «diasporaen» i Sverige opplever han sterkt hvordan alle skillende grenser mellom de forskjellige nasjonaliteter, språk og skikker, blir opphevet av den ene tro på den levende Gud og bevisstheten om å være brødre i Kristus. (KNA)

DEN ITALIENSKE BISPEKONFERANSE OM ABORT

Som del av sin kampanje mot Italias nye abort-lov, har den italienske bispekonferanse sent ut en 10-punkts uttalelse om abort. I det den understreker at «ingen menneskelig lov noensinne kan oppheve Guds lov» forklarer og understreker uttalelsen Kirkens overleverte lære. Dagen før uttalelsen ble utsendt sa hjelpebiskop Fiorenzo Angelini, Romas bispevikar for hospitalene, at kirken vil trekke tilbake alle ordenssøstre som arbeider i private hospitaler som utfører abort-inngrep. Han la til at ordenssøstre som arbeider i offentlige sykehus ikke lenger vil arbeide på gynekologisk avdeling. (The Tablet)

KIRKELEDERE UTVIST FRA NAMIBIA

Midt i juli ble det rettet nok et hardt slag mot opposisjonen i Namibia. På kort varsel ble den anglikanske kirkelederen Edward Morrow og den romersk-katolske pater Heinz Hunke utvist fra landet. De to mottok ingen begrunnelse for utvisningen og ble heller ikke stilt for noen domstol.

Den anglikanske og den romersk-katolske kirke i Namibia har vært klare motstandere av apartheid-systemet, men deres representanter har likevel tilhørt den

moderate opposisjonen i landet. Utvisningen tolkes derfor som en hard reaksjon mot landets kirkeliv.

Carl Mau, generalsekretær i Det lutherske verdensforbund, har sammen med organisasjonenes medlemskirker i Namibia rettet kraftig kritikk mot de sør-afrikanske myndigheter på grunn av denne utvisningen.

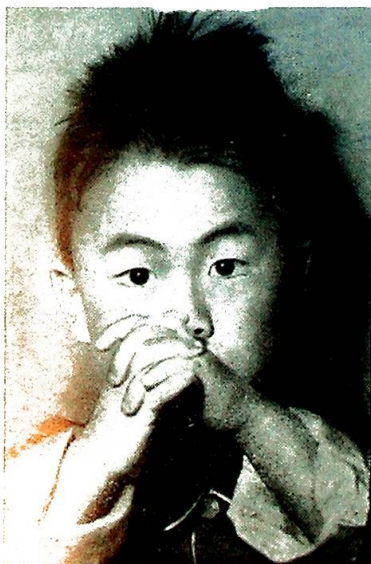
Edward Morrow, som har vært biskop Colin Winthers vikar i Namibia mens denne er i eksil i London, besøkte Norge så sent som i januar i år. Han hadde da samtaler med norske politikere og representanter for Den norske kirke. Under sitt besøk i Norge gav Edward Morrow uttrykk for at han fryktet at sør-afrikanske myndigheter ville gå til ytterligere tilstramningstiltak for å lamme kirkenes arbeid for fred og rettferdighet i Namibia.

(Kirkens Informasjonstjeneste)

KINA ENDERER HOLDNING TIL RELIGION OG KIRKE

Den inderlige utviling i Kina etter Maos død har ført til en rekke overraskende endringer i forholdet til kirke og religion. I den nylig vedtatte grunnloven, som er den fjerde på 29 år, heter det i kapittel 3 om kinesernes grunnleggende rettigheter og forpliktelser at «borgerne er frie til å tro eller til å la være å tro på en religion og til å drive propaganda for ateismen».

At begrepet religion på denne måten blir nevnt i en grunnlov for første gang på et kvart århundre, blir av politiske kommentatorer sett på som bemerkelsesverdig. Det er tydelig at det nye regimet i Kina ikke vil velge den albanske løsningen med et totalforbud mot all religion.

Selv om man ikke vil gå så langt som den sovjetiske grunnloven av 1977 når det gjelder muligheten til gudsdyrkelse,

MALERMESTER
utfører allslags maler- og tapetserarbeider
Georg og Otto Foerster

Tlf. 21 89 06

Spesialforretningen i
RUSTFRIE STÅLARTIKLER
KNUT JUUL CHRISTIANSEN
Wesselsgt. 3 (indre gård) - Oslo 1

Telefon
(02) 33 36 24   Telegr.adr.:
33 55 25   Rustfriknut

GUSTAV BØHM & SØN A/S
Bakeri og Konditori
Drammen

THRONSEN & CO.
BOKTRYKKERI
Bernh. Getzgt. 3 b, Oslo
Telefon 20 40 02 - 20 70 02

T. S. JACOBSEN
BEGRAVELSESBYRA
Ullevålsvn. 1 - Oslo
Privat 55 77 87 - 69 43 72
Tlf. 20 79 06 - 20 79 05

C. HANSENS
Trykkeri og Bokbinderi
Tlf. 13 056
FREDRIKSTAD

EDVARDSEN & NORHEIM A/S
Autorisert installatør
Radio og Elektrisk utstyr
Tlf. 11 220 - Fredrikstad

DRAMMEN
GUSTAV THIELEMANN
Pølse- og hermetikkfabrikk
Tlf. 83 41 84 - DRAMMEN

vil kineserne likevel tillate at man igjen åpner flere gudstjenesterom.

Det katolske nyhetsbyrået KNA mener at den kinesiske regjering vil løse adskillig mer på båndene enn bare å tillate en religiøs tro som man likevel ikke kan kontrollere. Ett tegn på dette skal være at offisielle representanter for kirker og religioner var innbudt som gjester ved den femte folkekongressen i mars i år. Fra katolsk side deltok erkebiskop P's Shuh av Mukden, Fengtien og Shen-Yang sammen med biskop Ciang Chia-Shu fra Shanghai.

MED ISRAEL FOR FRED

I dagene 27.—30. juli har organisasjonen Med Israel For Fred arrangert et sommerstevne på Hedmarkstoppen folkehøyskole utenfor Hamar. Reulf Steen, Kåre Kristiansen, overrabbiner Bent Melchior fra København og kjente reportere holdt dyptpøyende og informative foredrag over temaer med tilknytning til Midt-Østen-situasjonen.

I løpet av stevnet ble det avholdt konstituerende generalforsamling i Med Israel For Fred.

Pave Paul VI død

Paul VI døde 6. august, etter 15 år som pave. Giovanni Battista Montini ble født i Brescia 26. sept. 1897. Han arbeidet i Vatikanet allerede under Pius XII. Etter Johannes XXIII's død i 1963 ble han valgt til pave. Han ledet fullførelsen av Vatikan II, og har siden kalt sammen til Synode i Roma hvert tredje år. I brynings-tiden etter konsilet ville pave Paul VI bevare freden i kirken ved å gå forsiktig frem. Han viet menneskerettighetene stor oppmerksomhet, og vil bl.a. bli husket for encyklikaene «Om folk-enes utvikling» (Populorum Progressio, 1967.), Humanae Vitae, 1968, og «Om forkynnelsen» (Summi Pontificis, 1976). Biskop Gran har skrevet nekrologen på side 6.

Konklavet samles 25. aug.

REDAKSJONEN
AVSLUTTET
10. AUGUST

ST. OLAV

KATOLSK TIDSSKRIFT FOR RELIGION OG KULTUR

Redaksjon: f. Arne Fjeld (ansv.) og Ella McGeorge

Faste medarbeidere: f. Kjell Arild Pollestad, Per Bang

Redaksjonens adresse: Akersveien 5, Oslo 1, telefon 20 72 26

Ekspedisjon og forlag: Akersveien 5, Oslo 1

Kontortid 9—16. *Lørdag* 9—14. *Telefon* 20 72 48

Abonnement (direkte ell. gjennom postkontorene). Kr. 70 pr. år.

Kr. 35 1/2 år. *Utlandet* (ikke Skandinavia) kr. 80.

Annonser: 10 dager før utg.dagen. 24 nr. årlig. - Postgiro: 20 46 480